

บทที่ ๑

บทนำ

การคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์สินนี้เป็นงานของกรมบังคับคดีกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในอันที่จะบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในคดีแพ่ง และคดีล้มละลาย ทั้งนี้โดยถือกำเนิดขึ้นจากหน่วยงานเก่าแก่ที่สุดของกระทรวงยุติธรรม ๒ หน่วยงาน คือ กองบังคับคดีแพ่ง หรือ กองหมาย กับกองบังคับคดีล้มละลาย เมื่อได้จัดตั้งกรมบังคับคดีขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงได้แยกและขยายงานออกเป็นหลายกองตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน และระบบบริหารงานบุคคล ดังปรากฏในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยแยกออกเป็น ๗ กอง และ ๔ ภูมิภาค ดังนี้

๑. สำนักงานเลขานุการกรม
๒. กองคลัง
๓. กองยึดอายัดและจำหน่ายทรัพย์สิน
๔. กองพิทักษ์ทรัพย์
๕. กองจัดการทรัพย์สิน
๖. กองดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญา
๗. สำนักงานวางทรัพย์กลาง
๘. สำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคที่ ๑-๔

คำจำกัดความ

เจ้าพนักงานบังคับคดี คือพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามหมายบังคับคดี ตามคำสั่งศาล หรือ ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มอบหมาย โดยมีอำนาจในฐานะผู้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้ หรือรับทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวาง กับมีอำนาจยึดและอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมกับเอาทรัพย์สินเหล่านั้นออกขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชำระให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีล้มละลาย

ละลายโดย เฉพาะตั้งแต่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ทั้งกรณีพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว และพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เป็นต้นไป จนกว่า เรื่องทั้งหมดจะเสร็จเรียบร้อย

หมายบังคับคดี คือหมายที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอให้ศาลออกหมายเพื่อยึด หรืออายัด ทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ขายทอดตลาดชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

การพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หมายถึง ในกรณีที่โจทก์ร้องขอให้ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อกันครองทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่ให้มีการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินให้เป็นที่เสียหายต่อไปอีก แต่ถ้าโจทก์ไม่ร้องขอศาลจะไม่สั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว

พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ว่าจะมีการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลฟังพยานหลักฐานแล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริง ก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เมื่อมีคำสั่งเช่นนี้แล้วมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก็จะเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทั้งหมด ตลอดจนกระทั่งคดีแพ่งที่ฟ้องกันอยู่ในศาลไม่ว่าตัวลูกหนี้จะอยู่ในฐานะโจทก์หรือจำเลยก็ตาม เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้าไปจัดกิจการแทนทั้งสิ้น

ร้องขออายัด หมายถึงทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดไว้แล้ว หากผู้มีส่วนได้เสียคนใดเห็นว่า เจ้าพนักงานบังคับคดี ไม่มีสิทธิยึด หรืออายัด ก็ขอที่จะร้องคัดค้านการยึดหรืออายัดโดยยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และนำพยานหลักฐานมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวน เพื่อพิจารณามีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึงคู่ความหรือบุคคลซึ่ง เป็นฝ่ายชนะคดี

ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึงคู่ความหรือบุคคลซึ่ง เป็นฝ่ายแพ้คดี

อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดินกับทรัพย์ที่ติดกับที่ดินนั้น หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น

สังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์ทั้งหลายอันอาจขนเคลื่อนจากที่แห่งหนึ่งไปแห่งอื่นได้ ไม่ว่าจะเคลื่อนด้วยแรงเดินแห่งตัวทรัพย์นั้นเอง หรือเคลื่อนด้วยกำลังภายนอก

หนี้สินล้นพ้นตัว คือการมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก และมีทรัพย์สินไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้

พิพากษา หมายความว่าความตลอดถึงการที่ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยทำเป็นคำสั่ง

พิทักษ์ทรัพย์ หมายความว่าพิทักษ์ทรัพย์สินไม่ว่าเด็ดขาด หรือชั่วคราว

บุคคลล้มละลายทุจริต หมายความว่าบุคคลล้มละลายที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตาม

มาตรา ๑๖๓ ถึงมาตรา ๑๗๐* แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือมีความผิดเกี่ยวกับการล้มละลายฐาน
ขี้โกงหรือฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา

ความเป็นมาของปัญหา

ในการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์สินนั้นจะกระทำเมื่อมีการบังคับคดีแห่ง คดีล้มละลาย และ
กรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี โดยมีการดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา
เพื่อนำมาขายทอดตลาดแล้วนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว
ขณะที่มีการดำเนินการตามกระบวนการบังคับคดี จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้น เช่น การนำกฎหมายมา
ใช้โดยไม่เป็นธรรม การประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่ตรงตามหลักการบัญชี จึงทำให้เกิดแนวความ
คิดที่ว่าควรจะมีการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสำนวนคดีต่าง ๆ เพื่อนำมาสรุปปัญหา และ
เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อให้ทราบขั้นตอนของการบังคับคดี การบังคับคดีล้มละลาย และกรณีศาลสั่ง
ตั้งผู้ชำระบัญชี
๒. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์สินของ
เจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี กรณีบังคับคดีแห่ง
และบังคับคดีล้มละลาย และศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาบางประการในการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์สิน เมื่อ
มีการบังคับคดีแห่ง คดีล้มละลายและกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑. ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ที่กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมประกาศใช้ในการ
การบังคับคดีแห่ง คดีล้มละลายและกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี
๒. ศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และพระราชบัญญัติกฎหมายล้มละลาย

* ฎีกาผนวก หน้า ๗๗

๓. ศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

๑. ได้ทราบถึงปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ในด้านการบังคับคดี และการคำนวณเฉลี่ยทรัพย์

๒. จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ทำให้ทราบถึงวิธีการบังคับคดี ของเจ้าพนักงานบังคับคดี และที่มาของรายรับ รายจ่ายของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๓. ข้อเสนอแนะจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาบางประการเกี่ยวกับการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์ เมื่อมีการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี

๔. ผลงานการวิจัยนี้ จะเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับ เจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และผู้สนใจในงานการบังคับคดี

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณเฉลี่ยทรัพย์ เมื่อมีการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี จากหนังสือ เอกสาร และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ

๒. ศึกษาและรวบรวมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และพระราชบัญญัติกฎหมายล้มละลาย

๓. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์ เมื่อมีการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี

๔. ค้นคว้าและศึกษาสำนวนของเจ้าพนักงานบังคับคดี และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อรวบรวมปัญหาแต่ละสำนวน นำมาสรุปและหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง เพื่อลดข้อยุ่งยากในการดำเนินงาน

๕. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณและเฉลี่ยทรัพย์ เมื่อมีการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และกรณีศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี